

МОДЕРНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

*Л. Б. Баранник, д. е. н., професор, Університет митної справи та фінансів,
Barannik LB@mail.ru*

*Т. М. Черкавська, к. е. н., доцент, ДВНЗ «Національний гірничий університет»
t.cherkav@gmail.com*

Стаття присвячена дослідженню напрямів реформування бюджетної системи та визначенню наслідків її впливу на соціально-економічну ситуації в Україні. Виокремлено елементи бюджетного механізму та шляхів його модернізації з метою покращення стану бюджету країни та підвищення добробуту громадян. Окреслено шляхи досягнення соціальної безпеки в Україні, які ґрунтуються на засадах мотивації громадян працювати й покращувати своє життя власними зусиллями.

Ключові слова: бюджет, бюджетна безпека, соціальна політика, соціальна безпека, видатки соціального спрямування, модернізація, реформа.

Постановка проблеми. Участь України в процесах фінансової глобалізації та її трансформація до інноваційного типу економіки конче потребують модернізації й використання нових концептуальних підходів до управління державними фінансами, оскільки ефективна та надійна бюджетна система є важливою умовою розвитку економіки та суспільства. У багатьох країнах світу активно проводяться реформи системи державних фінансів, які спрямовані на підвищення результативності та прозорості бюджетної системи, посилення відповідальності органів влади за наслідки прийняття ними управлінських рішень. У цьому ж напрямі мають відбуватися й реформи в Україні. Проте останні події в українському суспільстві, в економіці не свідчать про реформування бюджетного механізму. Дії, які спрямовані на наповнення державного бюджету будь-якою ціною, нагадують скоріше політику військового комунізму, що проводилася в роки громадянської війни (1918–1922). Тільки нинішня «продрозкладка» має не форму насильницького вилучення надлишків продовольства у населення, а такі, як інфляція, здороження тарифів на житлово-комунальні послуги тощо. У результаті цієї політики економіка балансує на грані дефолту, наростає безробіття та зберігається соціальна напруженість. Бюджет країни не в змозі здолати велику купу соціальних проблем, що накопичувались роками й не вирішувались, точніше, вирішувались формаль-

но. Тому питання модернізації бюджетного механізму наразі є нагальною потребою. Воно тісно пов'язане з реалізацією соціальної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Бюджетній проблематиці присвячені праці багатьох вітчизняних науковців. Дослідницька діяльність С. Буковинського, С. Булгакової присвячена питанням управління бюджетними коштами, бюджетному впливу на гармонізацію інтересів суспільства [1–5]. Такі вчені, як О. Кириленко, Л. Лисяк, В. Опарін, В. Федосов, І. Чугунов активно працюють над проблемами вдосконалення бюджетної політики, бюджетного регулювання [6–11]. Державні фінанси й проблему реформування міжбюджетних відносин досліджує І. Луніна. Бюджетній безпеці присвячені роботи З. Варналія і С. Онищенко. [12, 13].

Проблема, не дивлячись на велику увагу до неї з боку вчених, постійно потребує аналізу. В світі відбуваються швидкі глобалізаційні економічні та геополітичні зміни, й Україна знаходиться в вирії цих подій. Крім того, Україна має намір реалізувати ідею європейської інтеграції, що вимагає від неї вирішення такого стратегічного завдання бюджетної політики на найближчі 15–20 років, як забезпечення збалансованості бюджету та підвищення рівня життя населення до європейських стандартів.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає в з'ясуванні питань, яким чином має відбуватися реформування бюджет-

ної системи і що це дасть для покращення соціально-економічної ситуації в країні. Серед завдань, які необхідно вирішити в процесі дослідження означеної проблеми, – визначення елементів бюджетного механізму та шляхів їх модернізації з метою покращення стану бюджету країни та добробуту громадян.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «модернізація» означає дію, спрямовану на оновлення, удосконалення, надання будь-чому сучасного вигляду, переробка відповідно до сучасних вимог. Спорідненим є поняття «реформування». Реформа (лат. – «перетворення», «поліпшення») – це також дія, зміна, що не знищує основ існуючої соціальної структури. Зазвичай реформа розуміється як нововведення прогресивного характеру [14].

Зазначимо також, що під бюджетним механізмом ми розуміємо сукупність засобів, які застосовує держава з метою організації бюджетних відносин та забезпечення належних умов для вирішення соціально-економічних проблем розвитку країни. Він передбачає застосування спеціальних методів, форм, способів, важелів мобілізації, розподілу та використання бюджетних коштів.

Реформування бюджетного механізму розпочалось ще на початку 90-х років з прийняттям Закону України «Про бюджетну систему України» (1991). Цей закон був чинним до прийняття Бюджетного кодексу України (2001). До 2001 р. зберігалася практика централізованих адміністративних форм і ме-

тодів управління бюджетними ресурсами та організації бюджетного процесу. З прийняттям Бюджетного кодексу бюджетний процес набув чітко організованого порядку складання, розгляду, затвердження бюджетів та їх виконання. Було визначено бюджетну систему України, деталізовано складові бюджетів різного рівня [15]. Бюджетний кодекс у редакції 2010 р. втілює у собі бачення сучасного розвитку бюджетної системи та передбачив регулювання найактуальніших бюджетних проблем, у тому числі забезпечення фінансової самостійності місцевих бюджетів, забезпечення дотримання вимог використання єдиної класифікації доходів і взаємоузгодження ряду положень бюджетної системи. Було здійснено уніфікацію бюджетної термінології та уточнення понять «місцеві бюджети», «бюджети місцевого самоврядування» тощо. Тобто, завдяки запровадженню зазначених дій, оновленню Кодексу в Україні створено певне законодавче підґрунтя для підвищення якості управління бюджетними коштами, демократизації й децентралізації бюджетних процесів, а це, у свою чергу, має стати певним поштовхом для здійснення подальших досліджень та розробки науково обґрунтованої бюджетної стратегії.

Утім, попри все це Україна наразі має невисокий рейтинг за Індексом відкритості бюджету (Open Budget Index) (табл. 1). У 2015 р. за цим Індексом.

Таблиця 1

Місце України в міжнародних рейтингах

Показник	Місце / серед	Рік
ВВП на душу населення	133 / 186	2015
Індекс відкритості бюджету	46 / 100	2015
Індекс легкості ведення бізнесу	96 / 189	2015
Індекс економічних свобод	162 / 178	2015
Рейтинг податкових систем	107 / 189	2015
Індекс рівня глобалізованості країн світу	76 / 144	2015
Глобальний індекс конкурентоспроможності	79 / 140	2015

Джерело [16]

Україна посіла 46-те місце серед 100 країн, увійшовши до групи таких країн (Намібія, Танзанія, Малі, Гватемала), в яких відкритість вважається обмеженою [16]. У порівнянні з 2010 р. (19-те місце з 94) це є поміт-

ним падінням. Сам Індекс знизився у 2012 р. до показника 54 порівняно з 62 у 2010 р. Доступ до окремих документів з питань бюджету (навіть тих, що мають важливу суспільну значимість) лишається для широкої

громадськості фактично закритим – «для службового користування» [17, с.96]. Такий підхід є проявом збереження принципу старої радянської ідеології – «приховування правди», особливо, коли це стосується гострих соціальних проблем. За показником ВВП на душу населення за даними МВФ (2015 р.) Україна посіла 133 місце серед 186 країн світу (2109 дол. США); за даними Світового банку (2014 р.) – 125 місце серед 183 країн (3082 дол. США) та згідно з Всесвітньою книгою фактів (2010 р.) 115 місце серед 189 країн (3000 дол. США). У результаті

Україна ввійшла до Топ-5 найбільш «нешасних» економік світу, посівши п'яте місце з 63 країн [18], а в рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business-2015, розробленого експертами Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації, посіла 96 місце, піднявшись на 16 позицій [19]. Щоправда, за версією Forbes, Україна займає 61-е місце в рейтингу кращих країн для ведення бізнесу та 162-е місце в Індексі економічної свободи, опинившись серед країн з «пригніченою економікою». Невтішними є й інші міжнародні індекси (табл. 2).

Таблиця 2

Позиція України за індикаторами рейтингу Doing Business

Індикатори ведення бізнесу	DB 2015	DB 2016	Зміни у рейтингу
Реєстрація підприємств	70	30	-40
Отримання дозволів на будівництво	139	140	+ 1
Підключення до електропостачання	138	137	-1
Реєстрація власності	64	61	-3
Отримання кредитів	17	19	+2
Захист мінори тарних інвесторів	87	88	+1
Оподаткування	106	107	+1
Міжнародна торгівля	109	109	Без змін
Виконання контрактів	98	98	Без змін
Вирішення неплатоспроможності	141	141	Без змін

Джерело[20, 21]

Все це свідчать про неспроможність України проводити реформи та подолати бідність. Отже, необхідно змінювати й методологію формування бюджетних ресурсів на соціальні цілі, й активно проводити реформи в економіці.

Здійснення соціальної політики ґрунтується на використанні комплексу механізмів, тому числі бюджетному. Він встановлює порядок утворення і використання фінансових ресурсів, призначених для забезпечення заходів соціального характеру та складається з двох самостійних блоків, один з яких регулює фінансове забезпечення частини власне соціальної політики. У межах другого блоку створюються фінансові ресурси, призначені для державної підтримки (в разі потреби) виробників товарів і послуг, які задовольняють платоспроможний попит населення. Важливою складовою бюджетного механізму є податкові важелі та стиму-

ли, які мають заохочувати роботодавців до проведення соціальної політики.

Видатки бюджету на соціальну сферу включають кошти, що спрямовуються на фінансування освіти, науки, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення населення, духовного та фізичного розвитку, а також забезпечення житлом. Вагома частка видатків соціального спрямування перерозподіляється між складовими бюджетної системи за допомогою міжбюджетних трансфертів, у тому числі субвенцій на здійснення державних програм соціального захисту, освіти та охорони здоров'я. Динаміка фінансування галузей соціальної сфери в Україні у 2005–2014 рр. представлена в табл. 3.

Динаміка фінансування галузей соціальної сфери в Україні
протягом 2005–2014 рр., %

Роки	Питома вага видатків на фінансування галузей соціальної сфери у ВВП			Питома вага видатків на фінансування галузей соціальної сфери у загальній структурі видатків		
	Зведений бюджет	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Зведений бюджет	Державний бюджет	Місцеві бюджети
2005	19,4	10,5	8,9	60,5	51,6	75,6
2006	18,3	8,8	9,5	56,6	46,5	71,1
2007	17,4	7,3	10,1	55,1	40,6	75,2
2008	18,6	8,7	9,9	56,6	45,3	74,0
2009	20,9	9,5	11,4	61,5	47,8	82,0
2010	22,2	10,3	11,9	63,5	49,6	84,6
2011	19,3	8,1	11,2	59,7	43,9	82,2
2012	21,2	8,7	12,5	60,3	45,1	79,8
2013	22,4	9,5	12,9	64,4	47,8	86,3
2014	19,7	8,0	11,7	59,1	41,6	82,5

Джерело [22,23]

За даними бюджетних моніторингів, частка видатків соціального спрямування за 2012–2014 рр. відповідно по роках у структурі зведеного бюджету склала 60,7%; 64,4%; 59,1%; у структурі державного – 45,1%; 47,8%; 41,6% ; у структурі місцевих бюджетів – 79,8%; 86,3%; 82,5% [22, 23]. Тим не менш, обсяг видатків зведеного бюджету на фінансування соціальної сфери не забезпечує у достатній мірі результативність соціального розвитку країни.

Місцеві бюджети спрямовують у соціальну сферу значно більше коштів, ніж Державний бюджет, що пояснюється структурою витрат місцевих бюджетів згідно з Бюджетним кодексом України. Однак у 2014 р. частка цих видатків місцевих бюджетів знизилася порівняно з показником попереднього року на 3,8 в. п. і становила 82,5%. Видатки соціального спрямування Зведеного бюджету у 2014 р. становили майже 309,0 млрд. грн., що менше за аналогічний показник попереднього року на 16,8 млрд. грн, або майже на 5,2%. Їх частка становила 59,1%, що на 5,3 в. п. нижче, ніж у 2013 р., і є найнижчою за останні п'ять років. Частки видатків Зведеного бюджету на освіту, охорону здоров'я, СЗН (соціальний захист населення) й духовний та фізичний розвиток зменшили-

ся, відповідно, на 1,7 в. п., 1,3 в. п., 2,3 в. п. та 0,1 в. п. [23, с. 44, 47].

Рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети України у 2014 р. становить 14,27%, що на 0,79 в.п. менше за відповідний показник 2013 р. Найбільше зростання цього показника спостерігається за видатками на житлово-комунальне господарство (+0,61 в. п.), а найбільше скорочення частки відбулося за видатками на: освіту (на 0,59 в. п.), охорону здоров'я (на 0,39 в. п.), СЗН (на 0,23 в. п.). [23, с.63].

Поглянемо на фінансування соціального захисту населення. У бюджетній структурі стаття витрат на СЗН має назву «соціальний захист та соціальне забезпечення». І хоча це не зовсім правильно, оскільки соціальне забезпечення є однією з складових державної системи СЗН (поруч з соціальним страхуванням, соціальною допомогою, самозахистом), але в подальшому будемо говорити про «видатки на СЗН». Динаміка витрат на СЗН у загальній структурі бюджетів та у ВВП впродовж 2000–2014 рр. наведена в табл. 4.

Динаміка видатків бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення протягом 2000–2014 рр., %

Роки	Частка видатків на соціальний захист у ВВП			Частка видатків на соціальний захист у загальній структурі видатків		
	Зведений бюджет	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Зведений бюджет	Державний бюджет	Місцеві бюджети
2000	3,5	2,2	1,3	12,4	11,9	13,5
2001	4,1	2,0	2,1	15,0	12,4	18,9
2002	5,6	3,2	2,4	20,9	20,5	21,7
2003	4,8	2,5	2,3	17,1	15,4	19,5
2004	5,6	3,6	2,0	19,0	19,3	18,5
2005	9,1	7,2	1,9	28,2	35,2	16,1
2006	7,6	5,6	2,0	23,7	29,4	15,4
2007	6,8	4,1	2,7	21,4	22,5	20,0
2008	7,8	5,4	2,4	23,8	27,4	18,3
2009	8,6	5,6	3,0	25,4	28,3	21,4
2010	9,7	6,4	3,3	27,6	30,7	23,2
2011	8,0	4,9	3,1	25,1	26,5	23,3
2012	8,9	5,3	3,6	25,4	27,4	22,6
2013	9,97	6,07	3,90	28,7	21,9	25,7
2014	8,81	5,14	3,67	26,4	18,7	25,5

Джерело: [24]

Як видно, фінансування СЗН займає важливе місце серед державних видатків. Протягом зазначеного періоду з незначними коливаннями відбувалось зростання його частки в структурі видатків Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України та щодо ВВП практично до 2013 р. Це свідчить про соціальну спрямованість бюджетної політики держави.

Максимальне зростання видатків на СЗН спостерігалось у 2013 р., коли їх частка у структурі Зведеного бюджету України становила 28,7%, або 9,97% щодо ВВП. Протягом 2012–2014 рр. у структурі видатків Державного бюджету частка видатків на СЗН зменшилась з 27,4% до 18,7%. Якщо скористатися класифікацією видатків на СЗН країн ОЕСР, то при порівнянні витрат України та деяких країн цієї організації, виявимо, що, наприклад, у 2008 р. видатки України на СЗН становили 29% ВВП, у той час, як за вітчизняною методикою він складав 74,3 млрд. грн., або 7,8% ВВП. Отже, виходить, що за цим показником Україна була на рівні зі Швецією (29,5%) і Францією (31,0%) [25,

с. 81, 82]. Це свідчить про масштабну роботу держави щодо подолання бідності в нашій країні, зменшення абсолютного рівня якої визнано світовою спільнотою і ООН. Але соціальні видатки в Україні у розрахунку на одну особу порівняно з розвинутими країнами світу залишаються одними з найнижчих, що також визнається міжнародними інституціями.

Загалом, у 2010–2014 рр. відбувалося зростання видатків державного бюджету майже в усіх сферах. Значне збільшення видатків на СЗН (на 17,8 млрд. грн., або на 34,6%) пов'язане з домінуючим зростанням видатків на пенсійне забезпечення (16,2 млрд. грн., або 33,8%). В Україні дотепер частка пенсійних видатків у ВВП є однією з найвищих в Європі. Пенсійний фонд України (ПФУ) є банкрутом з 2014 р. Тому пенсійна система країни фактично залежить від фінансових можливостей бюджету. Виділення з бюджету 20,4 млрд. грн. на покриття дефіциту ПФУ також відбувалося на тлі збільшення видатків на загальнодержавні функції, охорону здоров'я і оборону (34% запла-

нованого обсягу). Починаючи з 2014 р., соціальні видатки значно знижено, що підноситься як реформа. Поглянемо на фінансування соціальних видатків з Державного бюджету в 2016 р.: соціальні стандарти підвищені несуттєво. Так, прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць з 1 січня 2016 р. становив 1330 грн., а до кінця року зросте до 1496 грн. За 2015 р. він зріс з 1176 грн. до 1330 грн. Мінімальна заробітна плата в місячному розмірі з 1 січня 2016 р. становила 1378 грн., а до кінця року буде підвищена до 1550 грн. (у 2015 р. – з 1218 грн. до 1378 грн.). Також у 2016 р. передбачено дозвіл Кабінету Міністрів України щодо реструктуризації фактичної заборгованості держави перед громадянами у розмірі 7,54 млрд. грн., що з'явилися в результаті розгляду справ проти України Європейським судом з прав людини [там само].

Дехто вважає, що в умовах, в яких опинилася Україна (війна, анексія Криму, великі борги перед міжнародними фінансовими організаціями й іншими країнами), держава не може дозволити собі бюджет, спрямований на підвищення добробуту життя. Слід зауважити, що бюджет завжди бувся як «соціальний», хоча насправді витрати на соціальні цілі завжди були мізерними у порівнянні з витратами на космос, оборону, управління й деякі інші «пріоритетні» сфери розвитку й фінансувались за залишковим принципом. Навіть зростання частки видатків на СЗН не супроводжувалось істотним підвищенням соціальних гарантій. Адже велика частина коштів, як вже зазначалося, йде на покриття дефіциту ПФУ. Прикро, що навіть у ті роки, коли відбувалось зростання загальних бюджетних видатків на соціальні цілі (це період до 2014 р.), результати боротьби з асоціальними явищами були невтішними.

Висновки. Ціною скорочення державних витрат на подолання бідності її не подолати. Це – псевдореформи. Потрібне перезавантаження системи державних фінансів. Соціальна безпека тільки тоді буде реальною, коли у населення з'явиться мотивація працювати й покращувати своє життя самостійно. Люди повинні відчувати, що урядом робиться все правильно та справедливо. Є багато інших способів вирішити бюджетні проблеми. На-

самперед, це – реформи та боротьба з корупцією на всіх рівнях. Ключові завдання реформи – збільшення доходів бюджету; підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів; формування сприятливого середовища для активної підприємницької діяльності; посилення фінансової спроможності місцевих органів влади; збалансування ланки позабюджетних соціальних фондів; формування прогнозованої та економічно обґрунтованої боргової політики.

Обіцянка Уряду підняти у 2017 р. мінімальну заробітну плату до 3200 грн., на думку більшості експертів, економістів, громадських активістів продиктована емоційно-політичними міркуваннями. По суті суспільству не сказано, з яких джерел будуть виділені кошти на цей захід. На практиці така міра призведе до відміни субсидій багатьом категоріям громадян, до зрівнялівки прибиральниці, лікаря, педагога й інших працівників, болоче вдарить по матеріальному стану працюючих пенсіонерів.

Бюджетний механізм окрім доходів і видатків бюджету має й інші складові (наприклад, управління бюджетними ресурсами та організацію бюджетного процесу), модернізація яких має проводитися у напрямку оптимізації й ефективного використання. Подальші дослідження цих питань логічно вимагають розробки нової стратегії формування державного бюджету. Вже багато років йдеться про «аудит» витрат на соціальні допомоги. Найбільшу частку у видатках зведеного бюджету за 2000–2012 рр. становлять видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення. Середнє значення даного показника за наведений період складає 21,91%. Світовий банк і МВФ щороку у своїх рекомендаціях і програмах співробітництва з Україною наголошують на необхідності переходу на адресне надання державних соціальних виплат. Міністерство фінансів України повідомляло про намір розпочати у 2016 р. верифікацію соціальних виплат і їх одержувачів для оптимізації системи соціального захисту та соціального забезпечення громадян. Обсяг соціальних витрат, який підлягатиме ревізії, немалий – 363 млрд грн. [26]. Це стало особливо актуальним у світлі проведеного електронного декларування. Не секрет, що багато замож-

них громадян отримують різного роду доплати й пільги, що є не тільки аморальним, а й не правильно з точки зору закону. Наступним реформаторським кроком має стати продовження децентралізації системи державних фінансів, яку справедливо вважають недостатньою. Отже, модернізація бюджетного механізму має перерости в серйозну реформу бюджетної системи. Лише так Україна зможе вийти на передові рубежі соціально-економічного прогресу.

Література

1. Буковинський Станіслав Альбінович. Становлення та шляхи розвитку бюджетної системи України: дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / Буковинський Станіслав Альбінович; НАН України, Ін-т економіки. – К., 1998. – 161 с.
2. Буковинський Станіслав Альбінович. Становлення та шляхи розвитку бюджетної системи України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / Буковинський Станіслав Альбінович; НАН України, Ін-т економіки. – К., 1998. – 18 с.
3. Бюджетна політика та боргова стратегія України у 2003 році / С. А. Буковинський [та ін.]; ред. І. О. Луніна; НАН України, Ін-т екон. прогнозування. – К.: [б.в.], 2002. – 96 с.
4. Булгакова С. О. Бюджетна система України: навч. пос. / С. О. Булгакова, Л. І. Василенко, Л. В. Єрмошенко, Ц. Г. Огонь, Т. О. Масленнікова, О. О. Чечуліна; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К., 2003. – 288 с.
5. Булгакова С. О. Казначейська система виконання бюджету: підруч. / С. О. Булгакова, Н. В. Базанова, Л. В. Єрмошенко, Н. І. Сушко, О. О. Чечуліна, Т. А. Шаповал, Н. П. Шульга; Київ. держ. торг.-екон. ун-т. – К., 2000. – 249 с.
6. Кириленко О. П. Вдосконалення методів фінансування видатків бюджетів в умовах функціонування казначейської системи / О. Кириленко, Б. Малиняк // Вісник Тернопільського державного економічного університету. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – Вип. 1. – С. 7–16.
7. Кириленко О. Актуальні проблеми модернізації державних фінансів України / О. Кириленко // Вісник економічної науки України. – 2008. – № 1. – С. 46–50.
8. Лисяк Л. В. Бюджетна політика держави в умовах сучасного інституційного середовища / Л. В. Лисяк // Наук. праці ДонНТУ. Серія: Економічна. – Вип. 34-2 (138). – Донецьк: ДонНТУ, 2008. – С. 163–168.
9. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): навч. пос. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
10. Федосов В., Бюджетний менеджмент: Підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; За заг. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004. – 864 с.
11. Чугунов І. Я. Бюджетна система в інституційному середовищі суспільства / І. Я. Чугунов, Л. В. Лисяк // Фінанси України. – 2009. – № 11. – С. 3–11.
12. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин України Автореф. дис. д-ра. екон. наук: 08.04.01 / І. О. Луніна; НАН України. Ін-т екон. прогнозування. – К., 2001. – 32 с.
13. Варналій З. С., Онищенко С. В. Бюджетний процес в Україні: стан та проблеми інституційного забезпечення: [монографія] / З. С. Варналій, Т. В. Бугай, С. В. Онищенко. – Полтава: ПолтНТУ, 2014. – 271 с.
14. Словник іншомовних слів Мельничука. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovoopedia.org.ua/42/53404/286289.html>
15. Про бюджетну систему: Закон України від 05.12.1990 № 512-ХІІ від 29.06.1995 р. № [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/512-12>
16. Open Budget Index 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/OBS2015-OBI-Rankings-English.pdf>
17. Волохов О. С. Прозорість бюджету як запорука розвитку демократії в Україні / О. С. Волохов // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. – 2013. – № 6–2. – Том 1. – С. 96–100. Сер.: Юриспруденція.
18. Украина вошла в Топ-5 самых «несчастливых» экономик мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.mail.ru/economics/24752186/>
19. Foreign Policy Insight [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://icps.com.ua/publications/periodic/FPI/11844.html>
20. These Are the World's Most Miserable Economies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-02-04/these-are-the-world-s-most-miserable-economies>
21. Вісник податкової служби України. – 2016. – № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/9160>
22. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2013 рік [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження», USAID. – К., 2014. – 80 с.
23. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2014 рік [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження», USAID. – К., 2015. – 77с.
24. Висновки щодо виконання Державного бюджету України за 2014 рік / Відп. за випуск Тесленко О. І. – К.: Рахункова палата, 2015. – 67 с. – С. 20, 21 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16745880/Bulet_vykon_DBU_2014.pdf
25. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи реформування. – К.: Центр громадської експертизи, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irf.ua/filts/ukr>

26. Присяжна Л. Верифікація соціальних ви-
плат та нові умови призначення деяких видів дер-
жавної соціальної допомоги / Л. Присяжна [Елект-
ронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2093:verifikatsiy-a-sotsialnikh-viplat&catid=8&Itemid=350

МОДЕРНИЗАЦИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ФУНКЦИИ БЮДЖЕТА УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ УСИЛЕНИЯ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ВЫЗОВОВ

*Л. Б. Баранник, д. э. н., профессор, Университет таможенного дела и финансов,
Т. М. Черкавская, к. э. н., доцент, ГВУЗ «Национальный горный университет»*

Статья посвящена исследованию направлений реформирования бюджетной системы и определению последствий ее влияния на социально-экономическую ситуацию в Украине. Выделены элементы бюджетного механизма и путей его модернизации с целью улучшения состояния бюджета страны и повышения благосостояния граждан. Определены пути достижения социальной безопасности в Украине, основанные на принципах мотивации граждан работать и повышать уровень своей жизни собственными усилиями.

Ключевые слова: бюджет, бюджетная безопасность, социальная политика, социальная безопасность, расходы социальной направленности, модернизация, реформа.

MODERNIZATION OF SOCIAL BUDGET OF UKRAINE IN THE INCREASING GLOBALIZATION CHALLENGES

*L. B. Barannik, D.E., Prof., University of Customs and Finance,
T. M. Cherkavska, Ph. D (Econ.), Ass. Prof., SHEI «National Mining University»*

The directions of budgetary reform and definition of the consequences of its impact on the socio-economic situation in Ukraine are investigated. The constituent parts of budget mechanism and ways of its modernization are pointed out in order to improve the country's fiscal position and the welfare of citizens. The ways to achieve social security in Ukraine based on the principles of citizens' motivation to work and improve their lives through their own efforts are determined.

Keywords: budget, budget security, social policy, social security, social sphere expenditures, modernization, reform.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Пилипенко Ю. І.

Надійшла до редакції 23.07.16 р.